

Beslisboom verantwoord afkoppelen

Vragen en antwoorden

Provincie Limburg, Waterschap Limburg, Waterleiding Maatschappij Limburg en de gemeenten in Limburg hebben gezamenlijk beleid gemaakt voor het verantwoord afkoppelen van regenwater. Dit beleid staat in de 'Beslisboom verantwoord afkoppelen' en de 'Toelichting Beslisboom verantwoord afkoppelen' (beide vindt u op <https://www.waterinlimburg.nl/producten>). De beslisboom geeft inwoners en bedrijven (ontwikkelaars) een consistente set van regels voor het afkoppelen van regenwater. Het voorkomt daarnaast dat de eisen van de ene overheid strijdig zijn met die van een andere.

De beslisboom is gericht op de gehele provincie en maakt o.a. gebruik van de bestaande regels (verboden en verplichtingen) uit de omgevingsverordening (provincie) en de waterschapsverordening (waterschap). Een aantal gemeenten in Limburg hanteert in aanvulling daarop eigen regels (verplichtingen) die zijn opgenomen in een hemelwaterverordening.

Hieronder hebben we de belangrijkste vragen en antwoorden over de beslisboom beschreven. Bij sommige aspecten geven de antwoorden naast de juridische vereisten (verboden en verplichtingen) aanvullende beleidsuitgangspunten weer.

De vragen zijn terug te vinden onder de volgende thema's:

- De beslisboom verantwoord afkoppelen
- Het gebruik van regenwater
- Infiltreren van regenwater
- Waterkwaliteit
- Bergen en vertraagd afvoeren van regenwater.

De beslisboom verantwoord afkoppelen

Wat zijn de 'Beslisboom verantwoord afkoppelen', de 'Toelichting Beslisboom verantwoord afkoppelen' en de 'Borging Beslisboom verantwoord afkoppelen'?

De toelichting, borging en beslisboom zelf zijn de gezamenlijke producten van Limburgse gemeenten, Waterschap Limburg, Waterleiding Maatschappij Limburg (WML), Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) en provincie Limburg. Een deel van de beslisboom is verplicht en komt voort uit de regels van de provincie en/of het waterschap uit respectievelijk de omgevingsverordening en de waterschapsverordening. Het overige deel is gezamenlijk beleid dat gemeenten vrijblijvend kunnen inzetten of gemeenten danwel het waterschap aanvullend kunnen opnemen in de eigen regels (bijvoorbeeld in een omgevingsplan of waterschapsverordening).

Voor wie zijn de beslisboom en toelichtingen bedoeld?

De beslisboom en de toelichting zijn bedoeld voor iedereen die betrokken is bij nieuwbouwplannen en projecten in de openbare ruimte. De beslisboom ondersteunt het verantwoord afkoppelen van regenwater van verhard oppervlak, zowel bij nieuwbouw als bij de herinrichting van bestaande gebouwen en hun omgeving.

Welke verdringingsreeks is van toepassing in de beslisboom?

Bij het verantwoord afkoppelen heeft het (her)gebruiken van regenwater de voorkeur, daarna volgt infiltreren van regenwater en als dat niet kan, is het tijdelijk bergen met vertraagde afvoer van regenwater gewenst. Tijdelijke waterberging is verplicht voor nieuwe verharde oppervlakken als die op oppervlaktewater lozen. Daarbij hebben groene en bovengrondse maatregelen de voorkeur. Die voorkeur is ook uitgewerkt in de klimaatmaatlat (<https://klimaatadaptatienederland.nl/hulpmiddelen/overzicht/maatlat-groene-klimaatadaptieve-gebouwde-omgeving>).

Waarvoor gebruikt u de beslisboom verantwoord afkoppelen?

U gebruikt de beslisboom voor het selecteren van de meest geschikte maatregelen op een bepaalde locatie. Daarbij hangen de maatregelen af van de gestelde doelen en de lokale situatie (o.a. doorlatendheid ondergrond). Bij het afwegen van maatregelen is de beslisboom uw handreiking.

Op welke wijze kan een gemeente het gebruik van de beslisboom en de toelichting door initiatiefnemers van projecten bevorderen?

Dit kan door communicatie en het stimuleren van initiatiefnemers met bijvoorbeeld financiële prikkels (subsidie of aangepaste riool- en waterzorgheffing). Ook het benaderen van woningcoöperaties of Verenigingen van Eigenaren kan resultaten opleveren (voor bestaande oppervlakken). Tijdige en heldere communicatie is van belang, zeker voor de verplichte onderdelen. Wijs initiatiefnemers bijvoorbeeld op de infographic initiatiefnemer (<https://www.waterinlimburg.nl/producten>) of op www.waterklaar.nl.

Waarom is het belangrijk om de beslisboom te borgen in het beleid en de uitvoering van gemeenten?

Gemeenten hebben vaak het eerste contact met initiatiefnemers (zowel projectontwikkelaars als particulieren). Om problemen te voorkomen is het belangrijk dat initiatiefnemers vanaf het begin goed geïnformeerd zijn. Dat geldt ook voor de gemeente zelf, als initiatiefnemer van projecten in de openbare ruimte.

Ook voor doorwerking in de uitvoering, toezicht en handhaving is het van belang dat het beleid geborgd is. Bovendien kan de gemeente de beslisboom vertalen in specifieke regels (verboden en verplichtingen) in het omgevingsplan. Een goede beleidsmatige onderbouwing is daarvoor een voorwaarde. Meer informatie vindt u in 'Borging Beslisboom verantwoord afkoppelen' (<https://www.waterinlimburg.nl/producten>).

Welke onderdelen uit de beslisboom verantwoord afkoppelen zijn verplicht?

In de waterschapsverordening van Waterschap Limburg zijn voorschriften voor infiltratie en dynamische berging opgenomen voor nieuwe afvoerende oppervlakken die lozen op oppervlaktewater.

Is maatwerk mogelijk bij initiatieven in bestaand stedelijk gebied?

Bij nieuwe oppervlakken in bestaand stedelijk gebied is realisatie van de voorgeschreven waterberging niet in alle situaties redelijkerwijs mogelijk. In die situaties is maatwerk mogelijk, waarbij het waterschap streeft naar een zo groot mogelijke bergingsomvang.

Wat kunnen gemeenten aanvullend verplichten?

Gemeenten kunnen het (her)gebruik, infiltreren of tijdelijk bergen van regenwater verplichten. Dat geldt zowel voor nieuwbouw als voor bestaande situaties. Meer informatie vindt u in 'Borging Beslisboom verantwoord afkoppelen' (<https://www.waterinlimburg.nl/producten>).

Het gebruik van regenwater

Waarvoor kunt u regenwater gebruiken?

Regenwater kunt u gebruiken voor het doorspoelen van het toilet, het wassen van auto's en het gebruik in de tuin. Regenwater is niet geschikt om in te spelen, bijvoorbeeld in een kinderbadje.

Meer informatie vindt u in 'ISSO-publicatie 70.1 Omgaan met hemelwater binnen de perceelgrens'.

Kunt u regenwater gebruiken om kleding te wassen?

In Vlaanderen is dit gebruikelijk. In Nederland vindt een aantal deskundigen dit niet verstandig. In ingezameld regenwater komt bijvoorbeeld uitwerpselen van vogels voor. In regenwaterreservoirs kunnen de bacteriën verder groeien. Zo zijn campylobacter en legionella aangetroffen in deze reservoirs. (bron: <https://www.riool.net/huishoudwater-en-gebruik-van-hemelwater>). En de wasmachine spoelt de hete was ook na met koud water waardoor gezondheidsrisico's kunnen ontstaan (net als bij verneveling).

Hoe groot moet een regenwatertank zijn?

Om een bepaalde hoeveelheid regenwater te gebruiken zijn 3 factoren van belang. De grootte van het dak en verhard oppervlak (waarvan het water opgevangen wordt), het potentiële dagelijkse regenwatergebruik en de inhoud van het reservoir (tank).

Wilt u zelf rekenen of dimensioneren? Ga naar <https://www.riool.net/dimensioneren>.

Is het gebruik van regenwater via een gebruiksinstallatie verplicht?

Hoewel het gebruiken van regenwater, bijvoorbeeld in de tuin of voor het doorspoelen van de wc de voorkeur heeft, is dit in Limburg niet algemeen verplicht (op basis van verordeningen van het waterschap en de provincie). Gemeenten kunnen dit voor inwoners en bedrijven in de eigen gemeente wel verplicht stellen via het omgevingsplan. Meer informatie vindt u in 'Borging Beslisboom verantwoord afkoppelen' (<https://www.waterinlimburg.nl/producten>).

Infiltreren van regenwater

Is infiltratie van regenwater in Limburg verplicht?

Voor nieuwe verharde oppervlakken is infiltratie van regenwater met een nooduitlaat op het oppervlaktewater verplicht als dat mogelijk is. Deze verplichting is opgenomen in de waterschapsverordening van Waterschap Limburg. Infiltreren kan bijna altijd. Mogelijke uitzonderingen zijn locaties met een slecht doorlatende bodem en locaties met bodem- of grondwaterverontreiniging, waterwingebieden, mijdrempels en deels grondwaterbeschermingsgebieden en boringvrije zones (zie specifieke vraag).

Gemeenten kunnen via het omgevingsplan aanvullende eisen stellen voor zowel nieuwbouw als bestaande aangesloten verharde oppervlakken. Meer informatie vindt u in 'Borging Beslisboom verantwoord afkoppelen' (<https://www.waterinlimburg.nl/producten>).

Mag u regenwater infiltreren in grondwaterbeschermingsgebied of boringvrije zone?

Infiltreren is beperkt toegestaan (zie voorkeurstabel in kolom H van de tabel i of ii). Belangrijk is dat er een goede bodempassage is die de verontreinigingen kan opnemen. Meer informatie vindt u in de 'Toelichting Beslisboom verantwoord afkoppelen'.

Mag u regenwater infiltreren in een waterwingebied, ter plaatse van een bodem-, grondwaterverontreiniging of een mijndrempel?

Dat is over het algemeen niet gewenst. Op dit moment vindt nog wel nader onderzoek plaats onder meer naar infiltratie bij mijndrempels. Mogelijk worden de mogelijkheden in de toekomst groter.

Is infiltratie verplicht bij een hoge grondwaterstand?

Een te hoge grondwaterstand kan nooit een argument zijn om niet te infiltreren. Dus is infiltratie verplicht bij hoge grondwaterstanden. Is de grondwaterstand te hoog (minder dan 1 meter beneden maaiveld), dan moet het gebied voorzien worden van drainage om de waterstand voldoende laag te houden in natte perioden. En in dat geval ontstaat juist een ideale uitgangssituatie om infiltratievoorzieningen in combinatie met drainage toe te passen.

Kunt u wel infiltreren als de doorlatendheid minder goed is?

Als de doorlatendheid minder dan 0,75 meter per dag is, dan is aanvullende drainage noodzakelijk. In de voorkeurstabel vindt u welke maatregelen bij elkaar passen (kolom H in combinatie met kolom N). Bij een doorlatendheid van minder dan 0,1 meter per dag is infiltratie minder doelmatig en volgens de Beslisboom verantwoord afkoppelen niet verplicht.

Waar kunt u regenwater infiltreren?

Regenwater kan zowel op particulier als openbaar terrein infiltreren. In openbaar terrein zijn de voorzieningen op verschillende schalen aan te leggen: straat of buurt. Bij het bouwen van een individueel huis blijft alleen het particulier terrein over om regenwater te infiltreren of bergen. Meer informatie vindt u in de voorkeurstabel van de beslisboom (<https://www.waterinlimburg.nl/producten>). Daarbij hebben groene en bovengrondse maatregelen de voorkeur. Dit is uitgewerkt in de klimaatmaatlat (<https://klimaataadaptatienederland.nl/hulpmiddelen/overzicht/maatlat-groene-klimaatadaptieve-gebouwde-omgeving>).

Gelden voor infiltratie in hellend terrein nog extra voorwaarden om overlast te voorkomen?

Ja, bij een helling van meer dan 0,5% zijn meestal extra maatregelen nodig. Bijvoorbeeld compartimentering (ook om te zorgen dat de voorziening goed functioneert) of aanleg van drainage.

Verschillen de afkoppelmaatregelen als het doel verschilt?

Ja, dat klopt. Kies voor het juiste doel de juiste maatregel. Meer informatie vindt u in de voorkeurstabel.

Wat zijn nog aandachtspunten bij afkoppelen in bestaand gebied?

De lucht uit het openbare rioolstelsel verdwijnt vaak via regenpijpen als het stelsel zich vult. Bij afkoppelen kan ontluchting extra maatregelen vragen. De gemeente kan u hierover adviseren. Ook zijn vaak subsidies beschikbaar. Kijk voor meer informatie op www.waterklaar.nl

Waterkwaliteit

Wanneer is sprake van regenwater van verontreinigd verhard oppervlak?

Normaal gesproken is er sprake van verontreinigd verhard oppervlak bij dak- of gevelmateriaal van koper, lood en zink, verkeersintensieve wegen (ADT > 3.000), drukke parkeerterreinen, busstations, marktterreinen, industrieterreinen en gebouwen met emissies van stof of andere watervervuilende emissies.

Kunt u regenwater van verontreinigd verhard oppervlak infiltreren?

Ja dat kan, als u kiest voor maatregelen met een groot reinigend vermogen om verontreiniging van de bodem, het grondwater of oppervlaktewater te voorkomen (kolommen Q, R en S in de voorkeurstabel) en let dan op of de reinigende werking aansluit bij de vervuiling. Ook monitoring (bijvoorbeeld oplading van de bodem) kan dan belangrijk zijn.

Voor bedrijven met vervuilende activiteiten of verhard oppervlak zijn mogelijk specifieke maatregelen noodzakelijk om verontreiniging van de bodem en het grondwater te voorkomen. In deze situaties is maatwerk aan te raden (bij vergunningverlenende overheid).

Gelden voor lozingen op zwem- of recreatiewater extra voorwaarden?

Ja, dan gelden de volgende voorwaarden: verwijdering nutriënten $\geq 75\%$, geadsorbeerde verontreiniging $\geq 90\%$ en pathogenen $\geq 75\%$.

Bergen en vertraagd afvoeren van regenwater

Als infiltreren en (her)gebruiken van regenwater niet mogelijk zijn, is voor nieuwe oppervlakken berging met vertraagde afvoer van regenwater nodig.

Wat is berging met vertraagde afvoer en is die verplicht?

Een bergingsvoorziening met vertraagde afvoer die te allen tijde beschikbaar is voor het bergen van regenwater. Bij bergingen die in open verbinding staan met het grondwater hanteren we de ruimte boven de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG). Deze berging is verplicht op basis van de waterschapsverordening als infiltratie niet mogelijk is. Het gaat hier bijvoorbeeld om eisen die gemeenten opnemen in de hemelwaterverordening of omgevingsplan. Meer informatie vindt u in 'Borging Beslisboom verantwoord afkoppelen' (<https://www.waterinlimburg.nl/producten>).

Welke capaciteit moeten voorzieningen voor infiltratie en berging met vertraagde afvoer hebben?

Volgens de waterschapsverordening is het uitgangspunt voor infiltratie en berging van regenwater een neerslaggebeurtenis van eens in de honderd jaar voor een gemiddeld klimaatscenario in 2050. Concreet is dat voor Noord- en Midden-Limburg 100 mm in 24 uur en voor Zuid-Limburg 80 mm in 2 uur. Gemeenten kunnen deze eisen opnemen in het omgevingsplan voor nieuwe ontwikkelingen die niet direct lozen op het oppervlaktewater of als zij de eisen willen verzwaren. Dat geldt ook voor eventuele eisen aan bestaande aangesloten oppervlakken. Meer informatie vindt u in 'Borging Beslisboom verantwoord afkoppelen' (<https://www.waterinlimburg.nl/producten>).

Wat is de maximale lozing van een dynamische berging?

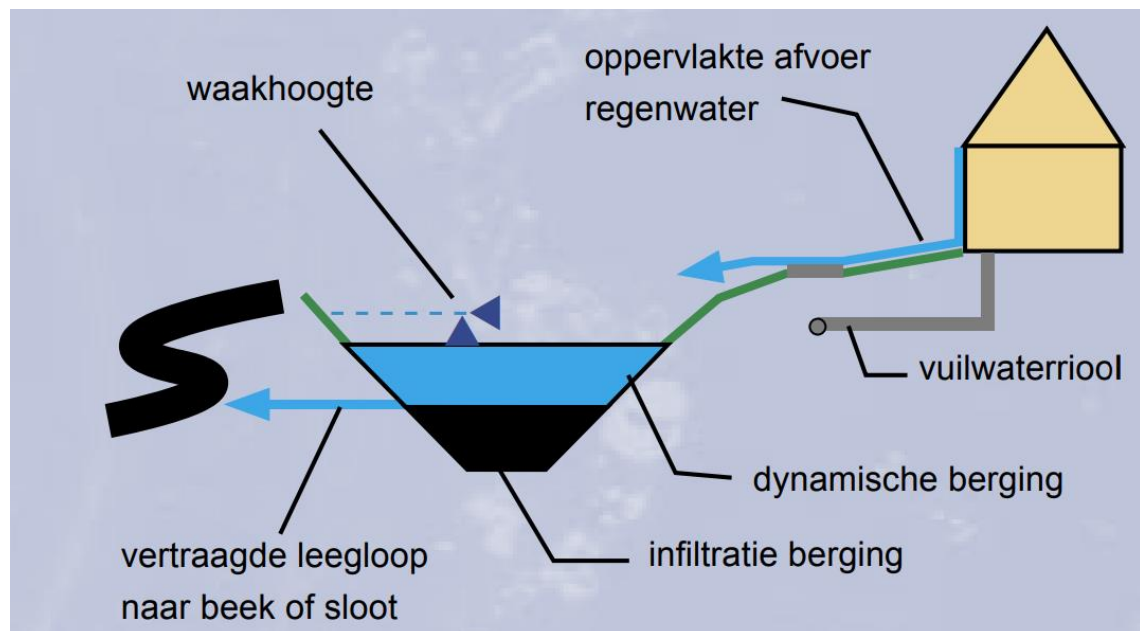
In Noord- en Midden-Limburg is de lozing op het oppervlaktewater maximaal 2 L/s/ha en in Zuid-Limburg maximaal 10 L/s/ha. Dit om afwentelen op het benedenstroomse oppervlaktewatersysteem te voorkomen.

Welke rol kunnen groene en blauwe daken hebben in dynamische berging?

De verschillen tussen groene en blauwe daken zijn in de praktijk groot. De meeste groene daken hebben een beperkte berging (enkele mm), bovendien houden zij een gedeelte van het water vast voor de groei van de beplanting. Die berging is niet beschikbaar voor een volgende bui en telt niet mee. De berging die vertraagd afvoert, telt wel mee. Gemeenten kunnen beoordelen hoeveel een dak bijdraagt aan de totale opgave.

Welke waking geldt bij berging in oppervlaktewater?

Bij berging in oppervlaktewater dient boven de inhoud van een dynamische berging een waking gehanteerd te worden van minimaal 25 cm (volgens waterschapsverordening). De waking is het hoogteverschil tussen het maaiveld en het peil van het oppervlaktewater na vulling van de dynamische berging. Zie onderstaande figuur. Geadviseerd wordt een waking te hanteren van 50 cm.

Meer informatie

Wilt u meer informatie? Bekijk dan de volgende documenten, u vindt ze op <https://www.waterinlimburg.nl/producten>:

- Beslisboom verantwoord afkoppelen
- Toelichting Beslisboom verantwoord afkoppelen
- Infographic 'Stroomschema en instrumenten bij Beslisboomverantwoord Afkoppelen' voor beleidsmedewerkers
- Infographic 'Hoe kan ik omgaan met regenwater in mijn nieuwbouwproject of verbouwing?
- Presentatie Beslisboom verantwoord afkoppelen
- Rapport Borgen verantwoord afkoppelen
- Algemene publieksinformatie, tips over afkoppelen en aanvragen subsidies op www.waterklaar.nl